

اسلام و مقتضیات زمان

از دیدگاه شهید آیت الله

دکتر سید محمد حسینی بهشتی

صدیقه قاسمی

تهران ۱۳۸۵

قاسمی، صدیقہ، ۱۳۴۵

اسلام و مقتضیات زمان از دیدگاه آیت‌الله دکتر محمد حسینی بہشتی/

صدیقہ قاسمی، - تہران: بقعہ، ۱۳۸۵

۳۸۲ ص

ISBN: 964-6887-48-1 ۳۴۰۰۰ ریال

فہرست نویسی پر اساس اطلاعات فیبا.

۱۔ بہشتی، محمد، ۱۳۰۷ - ۱۳۶۰ - نظریہ درباره اسلام، ۲۔ اسلام و

تجدید حیات فکری، الف، عنوان.

۹۵۵/۰۸۴۰۹۲ DSR ۱۶۶۸/۹ق۱۵

کتابخانہ ملی ایران

۸۴-۲۱۸۱ م

اسلام و مقتضیات زمان

از دیدگاه شہید آیت‌الله دکتر سید محمد حسینی بہشتی

صدیقہ قاسمی

با همکاری بنیاد نشر آثار و اندیشہ‌های شہید دکتر بہشتی

ویراستاران: محمدصادق شریعت - خدایار مرتضوی

بازبینی نہایی: حسین عبدلی

طرح جلد: حمیدرضا رحمانی

صفحه‌آرایی: مرتضی انصاف‌منش

چاپ اول: ۱۳۸۵

شمارگان: ۱۵۰۰

قیمت: ۳۴۰۰ تومان

لیتوگرافی و چاپ: ترمہ

شابک: ۹۶۴-۶۸۸۷-۴۸-۱

آدرس: میدان ہفت تیر، نبش کوچہ شریف، پلاک ۷۹

طبقہ اول تلفن: ۸۸۳۲۰۹۰۵

Email: nashreboghe@yahoo.com

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه مؤلف
۱۵	مقدمه دکتر محسن الویری
۲۱	فصل اول: مروری بر تعامل عقل و وحی در فرازهایی از سیره عملی شهید بهشتی
۲۴	۱- از تولد تا قم
۲۵	عوض کردن کدخدای
۲۶	هجرت به قم
۲۷	حضور در عرصه تبلیغ
۲۷	پذیرش در اعزام دانشجو به خارج و ادامه تحصیل در نزد علامه طباطبایی
۲۹	نهضت ملی شدن صنعت نفت
۳۰	بانکداری و قوانین مالی اسلام، تحریم ربا
۳۳	نماز: مبارزه با طاغوت، خودسازی
۳۴	یک قشر جدید در جامعه ما
۳۷	حکومت در اسلام
۳۹	تأسیس کانون دانش‌آموزان قم
۴۰	آموزش زبان انگلیسی
۴۰	شرکت در جشن مبعث دانشگاه تهران
۴۰	عضویت در شورای فقهی هیئت‌های مؤتلفه اسلامی
۴۱	محدودیت از سوی ساواک
۴۲	۲- از قم تا هامبورگ
۴۲	هجرت به مرکز اسلامی هامبورگ
۵۲	سه گونه اسلام
۵۶	۳- از هامبورگ تا انقلاب اسلامی
۵۶	مشارکت در تألیف کتاب‌های تعلیمات دینی
۵۹	طرح تأسیس مرکز تحقیقات اسلامی
۶۱	امامت و رهبری
۶۱	بازداشت توسط ساواک

۸ اسلام و مقتضیات زمان

- ۶۲ بهداشت و تنظیم خانواده در اسلام
- ۶۳ اتفاق و عدالت اجتماعی
- ۶۴ تشکیل جامعه روحانیت
- ۶۶ شورای انقلاب
- ۷۰ تشکیل دولت موقت
- ۷۱ حزب جمهوری اسلامی
- ۷۶ مجلس تدوین قانون اساسی
- ۸۳ توضیح منطقی، عمل صالح
- ۸۴ پیشنهاد نامزدی ریاست جمهوری
- ۸۶ دفاع از دولت شهید رجایی: مکتب و تخصص
- ۸۸ ریاست شورای عالی قضایی
- ۹۰ آمریکا از دست ما عصبانی باش راز این عصبانیت بمیر
- ۹۲ تسخیر لانه جاسوسی
- ۹۴ جاردانگی
- ۹۹ فصل دوم: اسلام و مقتضیات زمان؛ مفهوم و پیشینه
- ۱۰۴ چگونگی و نحوه ارتباط ثابت و متغیر در سدهای نخستین اسلامی
- ۱۰۵ ۱- زمان پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم)
- ۱۰۷ اهل حدیث
- ۱۰۹ معتزله
- ۱۱۱ اشاعره
- ۱۱۵ دیگر جریان‌ها
- ۱۱۷ نگاه کلی
- ۱۱۹ ۲- آرای معاصران
- ۱۲۰ شهید مطهری
- ۱۲۶ علامه اقبال لاهوری
- ۱۳۱ سید قطب
- ۱۳۴ نصر حامد ابوزید
- ۱۳۶ دیگر صاحب‌نظران
- ۱۳۸ معرفی پرشهای اصلی در حوزه اسلام و مقتضیات زمان

۱۴۱	فصل سوم: مفهوم اسلام و دنیای جدید
۱۴۳	دیدگاه شهید بهشتی پیرامون مفهوم اسلام و ویژگی‌های آن
۱۴۴	(۱) اسلام، دین انسان‌سازی
۱۴۷	(۲) اسلام، دین جامع
۱۴۹	(۳) اسلام، دین جامعه‌سازی
۱۵۸	(۴) اسلام، دین سیاست و تقرب ال‌هی
۱۶۳	(۵) اسلام، دعوتی جهانی
۱۶۹	(۶) اسلام، دین پویایی
۱۷۰	(۷) اسلام، دین نشاط و ترقی
۱۷۵	(۸) اسلام، دین قسط و عدل
۱۷۹	(۹) اسلام، دین آزادی
۱۸۳	(۱۰) اسلام، دین انصاف
۱۸۶	(۱۱) اسلام، دین خداجویی
۱۸۷	(۱۲) اسلام، دین شورا
۱۸۹	(۱۳) اسلام، آئین حق
۱۹۴	دیدگاه شهید بهشتی پیرامون دنیای جدید
۱۹۸	۱- ویژگی‌های مثبت دنیای جدید
۱۹۸	الف) پشتکار و ابتکار
۱۹۹	ب) موفقیت تمدن مادی بشر
۲۰۰	ج) نفی استبداد
۲۰۱	د) منزلت فرد انسان
۲۰۲	هـ) خودانگیختگی اقتصادی
۲۰۴	۲- مشکلات و نارسایی‌های دنیای جدید
۲۰۴	الف) نیهیلیسم
۲۰۵	ب) مخالفت با وحی، عقل ماکیاوولی
۲۰۸	ج) استفاده نامطلوب از تکنولوژی
۲۰۹	د) متزلزل بودن ارزش‌ها
۲۱۱	هـ) بی‌پندوباری

۱۰ اسلام و مقتضیات زمان

۲۱۳	و) فقدان آزادی
۲۱۷	ز) اکثریت، بردهای آزادنما
۲۲۰	ح) بپهرستی مدرن
۲۲۴	ط) جوانان و ناکارآمدی دنیای مدرن
۲۲۵	ی) ناتوانی‌های فکری غرب
۲۲۹	فصل چهارم: جمع بین اسلام و مقتضیات زمان از طریق عقل
۲۳۱	تعریف عقل و جایگاه آن در اسلام
۲۴۶	شناخت اجتهادی
۲۵۰	جمع بین اسلام و مقتضیات زمان از طریق اجتهاد
۲۵۰	ضرورت اجتهاد خاص حکومتی
۲۵۲	تعریف علم اجتهاد و فقهات
۲۵۴	مفهوم زمان و مکان در اجتهاد
۲۶۳	اجتهاد در حیطه زندگی فردی
۲۶۶	مفهوم اجتهاد حکومتی
۲۸۲	امت و امامت
۲۸۵	تعیین رهبری
۲۹۲	حوادث واقع و ولایت فقیه
۳۰۰	شرایط و ویژگی‌های رهبری (ولایت فقیه)
۳۱۶	حکومت اسلامی، آسیب‌ها و چالش‌ها
۳۲۴	ولایت فقیه؛ فرد یا شورا
۳۲۸	گونه‌های اجتهاد از نظر شهید بهشتی
۳۴۲	اختلاف فتوا و احکام حکومتی
۳۴۷	جمهوری اسلامی مصداق تعامل عقل و وحی
۳۵۹	جمع‌بندی
۳۶۷	فهرست منابع
۳۷۷	نمایه

مقدمه مؤلف

حمد و سپاس خدایی را که راه هدایت را از طریق شناخت اولیای بزرگش برای ما فراهم نمود و بصیرت و شایستگی آنان را موجب هدایت ما قرارداد.

خدا را شاکرم که توفیق داد تا مروری هرچند به اجمال در آثار و سیره عملی شهید بهشتی داشته باشم. اگر چه انجام این کار با مشکلات و موانعی روبه‌رو شد که کمبود منابع از مهم‌ترین آنها به شمار می‌آمد اما به گامی ابتدایی برای ورود به آثار ایشان تبدیل گردید. امید است صاحب نظران و کارشناسان متعهد مسلمان با درایت و دقت نظر بهتری به موشکافی عمیق ابعاد گوناگون فکری این اندیشمند مسلمان معاصر بپردازند و از غبار مظلومیتش بکاهند.

خلاصاً حاصل از تفکر بنیادین آیت‌الله دکتر محمد حسین بهشتی بر صاحبان فکر و متولیان جامعه امروز ما پوشیده نیست و انتظار می‌رود که گام‌های اساسی در جهت طرح آرای ایشان از سوی متفکران برداشته شود

و اقبال بیشتری را در جامعه به وجود آورند تا گره بسیاری از مسایل نظری و مشکلات اجتماعی را با طرح این آرا بگشایند.

نوشتاری که تقدیم می گردد در زمره نخستین آثار در حوزه بررسی اندیشه های شهید بهشتی است. نگارنده یقین دارد که مطالب این کتاب چه در ناحیه برداشتها و چه در شیوه نگارش خالی از اشکال نیست، اما امید است صاحب نظران و علاقه مندان اندیشه های شهید بهشتی نگارنده را از نظرات سازنده خویش بهره مند سازند.

این کتاب، ویراسته یک رساله تحصیلی در مقطع کارشناسی ارشد - رشته فلسفه و کلام اسلامی - است که راهنمایی آن را جناب آقای دکتر محسن السویری برعهده داشته است. شایسته است از زحمات و راهنمایی های علمی و نظرات موşkافانه ایشان که با حساسیت و تعهد به آراء شهید بهشتی، اینجانب را نیز مدیون خویش ساخته اند تشکر کنم.

مشاوره این رساله را فرزند اندیشمند و با فضیلت شهید بهشتی جناب آقای دکتر علیرضا حسینی بهشتی، پذیرفته بود و بر خود واجب می دانم از تلاش و همراهی و مساعدت ایشان به ویژه برای نگارش فصل اول تشکر نمایم. همچنین استفاده از منابع موجود در بنیاد نشر آثار و اندیشه های شهید بهشتی بدون عنایت و مساعدت ایشان مقدور نبود و زحمات بی شائبه و صمیمانه سرکار خانم بهیود در دفتر آن بنیاد هیچ گاه از یاد حقیر محو نخواهد شد.

استادان بزرگوار دیگری با ارائه خاطرات خود مرا برای دستیابی به اطلاعات سودمند مدد رساندند: حضرت آیت الله مهدوی کنی، جناب آقای

دکتر محمدرضا حسینی بهشتی، جناب آقای کمالیان، حجت الاسلام آقای دکتر مقدم و سرکار خانم منیره گرجی. از همه آنها به ویژه استاد گرمی و اصولگرا جناب آقای دکتر فرشاد مؤمنی که با مراجعات مکرر و انجام چندین مصاحبه از بصیرت و ارادت خویش نسبت به شهید بهشتی اینجانب را بهره‌مند ساختند تشکر و سپاس فراوان دارم.

شایسته ذکر است که در مراحل آماده‌سازی این رساله برای تبدیل به کتاب حاضر از هدایت و کمک آقایان دکتر محسن الویری و دکتر سیدعلیرضا حسینی بهشتی برخوردار بودم که امیدوارم خداوند آنها و همه کسانی را که ذکر نامشان در این مختصر نیامده است در مسیر شناخت و معرفی اسلام ناب و اسلام‌شناسانی برجسته همچون شهید بهشتی توفیق بیشتر عنایت فرماید.

صدیقه قاسمی